

Bekämpning av infektioner i daghem– anvisningar till personalen

Barn i småbarnspedagogiken drabbas av fler infektionssjukdomar än barn i hemvård. Vanliga virus som orsakar luftvägs- och tarminfektioner sprids mest i daghemsförhållanden. Sjukdomarna som de orsakar har stor ekonomisk betydelse i samhället. Med att förebygga spridningen av infektioner på daghem minskar man sjukfrånvaro och epidemier. Därför är det viktigt att barn på daghem och deras föräldrar uppmanas följa allmänna hygienanvisningar. Dessutom vidtas i daghemmen följande hygienpraxis för förebyggande av smitta vilken presenteras i denna anvisning.

Innehåll

Smittspridning	2
Handhygien	2
Hosthygien och att snyta sig	2
Leksaker	3
Nappar	3
Tandtvätt	3
Toalett, potta, underlag för blöjbyte samt tvättställ	4
Användning av skyddsutrustning	4
Matsituationer	4
Sängkläder	5
Specialsituationer	5
När ska enheten för smittsamma sjukdomar kontaktas	5
Sjukdomsfall som daghemmet självständigt kan informera	5
Riktlinjer för sjukdomsfrånvaro i daghemmet	6
Bilaga 1. Desinfektion av sekretfläckar	8
Bilaga 2. Effektiviserad hygien i en epidemisituation	10

Smittspridning

Många sjukdomsalstrare sprids som direkt kontaktsmitta, droppsmitta eller via avföring och ytor. Närkontakt underlättar att mikrober smittar från en person till en annan. Ett virus eller en bakterie från ett sekret som hamnar på munnens, näsans eller ögats slemhinna kan orsaka sjukdom. Bekämpningen av infektioner grundar sig på att bryta dessa vanliga smittvägar. Detta görs genom noggrann hand- och hosthygien samt med att hålla ytor och redskap rena.

Handhygien

God handhygien, hos barn och vuxna, är den viktigaste enskilda åtgärden för att förebygga infektioner och smittor. Användning av handsmycken såsom klockor och ringar rekommenderas inte, eftersom de förhindrar att händerna rengörs noggrant. Det är också bra att hålla naglarna korta, eftersom det lätt samlas smuts under långa naglar, som kan vara svårt att rengöra.

Handtvätt med tvål och vatten

- alltid när man kommer till och lämnar enheten
- alltid efter toalettbesök, efter assistans på toaletten och efter blöjbyte (även om skyddshandskar har använts)
- alltid före måltider och under matsituationer
- alltid efter att man snutit näsan

Handtvätt:

- vät händerna
- ta tvål från doseraren och massera överallt på händerna, beakta särskilt tummarna och fingertopparna
- skölj händerna noggrant
- torka händerna och stäng kranen med handpapper

Användning av handdesinfektionsmedel

Handdesinfektionsmedel kan användas i situationer där det inte är möjligt att tvätta händerna eller när man vill effektivisera handhygien efter tvätten. Handdesinfektionsmedel kan användas efter att skyddshandskarna tagits av och utomhus.

Handdesinfektionsmedel ska placeras så att barn inte har tillgång till dem.

Användning av handdesinfektionsmedel :

- ta tillräckligt med handdesinfektionsmedel på handflatan (2 doser)
- gnugga desinfektionsmedlet överallt på händerna, beakta särskilt fingertopparna och tummarna

Hosthygien och att snyta sig

Det uppstår många droppar när man hostar, nyser och snyter sig. Luftvägsvirus kan förbli smittsamma på ytor i upp till 2 dygn. Det är viktigt att undvika att droppar sprids till händerna och via händerna till omgivningen såsom leksaker.

När man hostar och nyser ska munnen skyddas med antingen armveck eller näsduk. Man kan också hosta/nysa i kläderna. Händerna ska rengöras antingen med handtvätt eller handdesinfektionsmedel.

Vid snytning används en engångsnäsduk, varefter näsduken läggs i avfallet och händerna tvättas och/eller desinficeras.

Ytor och redskap

Ytorna ska vara rena och torra så att mikrober inte kan föröka sig på ytorna. Vid rengöring av ytor är det viktigt att:

- dagligen rengöra kontaktytor
- städa med rena arbetsredskap (städdukar, moppar)

Vid städningen används neutrala eller svagt basiska rengöringsmedel. På sekretfläckar och i epidemisituationer används alltid desinficerande rengöringsmedel såsom klor 1000ppm eller väteperoxid med 3,5 % lösning, se desinfektion av sekretfläckar ([bilaga 1](#)).

Leksaker

Leksaker ska tvättas och cirkuleras så att de ibland är ur bruk, t.ex. 2–3 veckor. När leksakerna torkar minskar antalet eventuella sjukdomsalstrare.

Leksaker som tål tvätt ska tvättas regelbundet, vid behov med milt rengöringsmedel. Leksaker kan även diskas i diskmaskinen. Leksaker som barn lagt i munnen ska tvättas dagligen och/eller läggas åt sidan i några veckor. Under epidemitider ska särskild uppmärksamhet fästas vid rengöring och cirkulation av leksaker.

Nappar

Napparna förvaras i egna namngivna burkar med lock. Napparna är personliga. Vårdnadshavarna rengör napparna hemma, till exempel genom att koka napparna två gånger i veckan.

Tandtvätt

Barnets tänder tvättas hemma på morgonen och kvällen. Då barnet övernattar på daghemmet tvättas tänderna där morgon och kväll. Tandborsten önskas hämtas hemifrån

Toalett, potta, underlag för blöjbyte samt tvättställ

I toaletterna ska kontaktytorna (kranar, dörrhandtag, toalettstolens draghandtag, ljusbrytare) rengöras omsorgsfullt minst en gång per dag med ett svagt basiskt rengöringsmedel. Under en epidemi ska kontaktytorna rengöras oftare t.ex. under dagvilan. Sekret ska tvättas bort omedelbart, se desinfektion av sekretfläckar ([bilaga 1](#)).

Tvättställena som är avsedda för tvätt av baken och pottan sköljs alltid mellan användningstillfällena. Om det inte finns ett skilt tvättställ för att tvätta baken och pottan, ska tvättstället och dess omgivning (kran, lavoarens nivåer och kanter, tvättstället) tvättas med rengöringsmedel efter varje tvätt. Leksaker eller böcker används inte i toalettutrymmen.

Underlaget för blöjbyte ska vara helt, lätt att underhålla och torka av. Underlaget rengörs efter varje barn. Rengöringsredskapen ska vara lättillgängliga.

Användning av skyddsutrustning

Skyddshandskar används vid blöjbyte och när man kommer i kontakt med sekret

- händerna desinficeras innan skyddshandskarna tas på
- man rör sig inte omkring med skyddshandskarna och vidrör inte den övriga omgivningen
- skyddshandskar tas av i avfallskärlet genast efter användning
- händerna desinficeras efter att skyddshandskarna har tagits av. Om händerna blivit smutsiga ska de tvättas och desinficeras.

Det rekommenderas att skyddsförkläde används om man byter blöja i famnen eller om det finns risk för att sekret hamnar på arbetstagarens kläder. Händerna tvättas och/eller desinficeras alltid efter att skyddsförklädet har tagits av.

Matsituationer

Sjukdomar sprids lätt i samband med matserveringen via bestick och serveringsredskap. Man ska inte blåsa på maten för att kyla ner den. Personal som deltar i tillredningen/utdelningen av maten hjälper inte barnen med toalettbesök under tillredningen/utdelningen.

Tillredningen av mat och måltiderna inleds alltid med handtvätt. Det rekommenderas att maten serveras av en vuxen särskilt under epidemin. Barnen kan själva ta mat eller servera mat när en vuxen övervakar att hygien bevaras

(man torkar inte näsan på händerna och hostar inte på maten). Matborden och stolarna rengörs innan och efter måltiden. Barnen kan delta i rengöringen av borden och stolarna, varefter händerna tvättas.

Sängkläder

Barnen ska ha en egen viloplats, vars sängkläder tvättas 1-2x/mån och vid behov i +60 grader. Om barnet inte har en egen plats byts lakanen dagligen. Textilhanddukar byts dagligen. Madrasskydden ska tvättas 1-2x/6 mån och vid behov.

Specialsituationer

Om barnet är bärare av en multiresistent mikrob (MDR), såsom MRSA eller ESBL, är vården lika som för övriga barn. Genom att följa dessa anvisningar kan spridningen av MDR-mikrober förebyggas effektivt.

När ska enheten för bekämpning av infektioner kontaktas

Om följande sjukdomar förekommer hos daghemsgruppens barn eller personal, kontakta enheten för smittsamma sjukdomar (tartuntatauti@luvn.fi) för att förhindra att sjukdomsfallen sprids i gruppen:

EHEC, höstblåsor (om flera smittor), femte sjukan, kikhosta, magsjuka (om flera smittor), meningokock, mässling, påssjuka, salmonella, scharlakansfeber, shigella, skabb, streptokock A (om flera smittor), svinkoppor (om flera smittor), tuberkulos, och vattkoppor.

Epidemier orsakas oftast av luftvägsinfektioner och magsjukdomar. Vid misstanke av epidemi på daghemmet, kontakta enheten för smittsamma sjukdomar och ta i bruk effektiviserade hygienåtgärder se skild anvisning för effektivisering av hygien i epidemisituationer ([bilaga 2](#)).

Sjukdomsfall som daghemmet självständigt kan informera

- Enterovirus
- Springmask (om över en tredjedel smittats, kontakta enheten för smittsamma sjukdomar)
- Ögoninflammation
- Svampinfektion på huden
- Huvudlöss (om smitta förekommer hos flera barn i olika familjer, kontakta enheten för smittsamma sjukdomar)
- Magsjuka

Kom också ihåg att informera andra inom personalen om situationen. Om det förekommer flera sjukdomsfall, ta i bruk effektiviserade hygienåtgärder ([bilaga 2.](#)). Skicka inte anvisningar till vårdnadshavarna direkt till hela enheten, utan endast till de grupper där sjukdomen förekommer.

Om någon annan smittsam sjukdom förekommer hos en person på daghemmet, kontakta enheten för smittsamma sjukdomar.

Riktlinjer för sjukdomsfrånvaro i daghemmet

Vissa sjukdomar kräver en tillräckligt lång frånvaro från gruppen för att förebygga epidemier. Isolering hjälper inte alltid vid alla sjukdomar. Sjukdomarnas smittsamhet anges nedan med riktgivande tider. Anvisningarna tar inte ställning till hur länge barnet ska vara frånvarande från daghemmet för att återhämta sig från själva sjukdomen. Detta ska alltid övervägas från fall till fall. Antibiotikabehandling kräver inte automatiskt att barnet är frånvarande från småbarnspedagogiken.

Sjukdom	När kan barnet återgå till daghemmet?
Kräknings- och diarrésjukdomar Vatsatauti , Magsjuka , Stomach flu	48 timmar efter att symtomen upphört. Undantag är EHEC, shigella, salmonella, tyfoidfeber och paratyfoidfeber, där återgången till daghemmet sker enligt anvisningar från enheten för bekämpning av infektioner.
Streptokock A-svalginflammation ("angina"), scharlakansfeber	24 timmar efter att antibiotikabehandlingen inletts
Svinkoppor Märkärupi , Svinkoppor , Impetigo	När blåsorna har torkat och det har gått 24 timmar sedan påbörjan av antibiotika som tas via munnen/det har gått sedan behandlingen med antibiotikasalva påbörjats.
Vattkoppor	När alla blåsor har torkat, vanligtvis 5–6 dygn efter att utslagen uppkommit.
Skabb Behandling av skabb (på olika språk)	Dagen efter den första behandlingen.
Förkylning, influensa, femte sjukan, enterovirus Enterorokko , Enterovirus , Hand, foot and mouth disease	När barnet orkar leka och delta i daghemmets verksamhet. En feberfri dag är en bra tumregel. Att stanna hemma länge hindrar nödvändigtvis inte smittspridningen.
Ögoninflammation	Vård i hemmet behövs endast om symtomen är kraftiga.
Öroninflammation	När barnet är feberfritt och allmäntillståndet är gott.
COVID-19-coronavirussjukdom	Barnet kan återgå till daghemmet när symtomen har minskat tydligt, febern är borta och barnets allmäntillstånd är sådant att barnet orkar delta i småbarnspedagogiken.
Springmask Kihomadot , Springmask , Pinworms	Konstateras och behandlas, men kräver inte frånvaro från daghemmet
Huvudlöss Päättäit , Huvudlöss , Head lice	Följande dag efter att behandlingen gjorts.
Mollusker	Kräver ingen frånvaro från daghemmet

Läs mer: [SHM Minskning av infektionsrisken inom dagvården, 2005](#)

Bilaga 1. Desinfektion av sekretfläckar

Alla som hör till personalen ser till att sekretfläckar rengörs och att det kontaminerade området desinfekteras omedelbart när det upptäcks.

Bild 1. Exempel på korg innehållande det som behövs för snabb rengöring av sekretfläckar

De redskap som behövs för rengöring av sekretfläckar ska placeras på enheten på ett ställe som man tillsammans kommit överens om.

Så här gör du – Desinfektion av sekretfläckar i två faser

1. Desinfektera händerna och ta på skyddshandskar för engångsbruk.	
2. Låt först sekretet sugas upp i en engångshandduk och lägg den smutsiga handduken i en skräpkorg.	
3. Spruta desinfektionsmedel på området med sekret med din rena skyddshandskbeklädda hand och torka ytan med en ren engångshandduk. Lägg handduken i skräpkorgen.	
4. Ta av dig skyddshandskarna och lägg dem i skräpkorgen. 5. Tvätta och desinfektera händerna.	

Se till att sekretet och de redskap som du använde för rengöringen inte sprider mikrober. Placera inte sådana saker som används på nytt på golvet eller i klientens säng.

Bilaga 1. . Desinfektion av sekretfläckar

Sekret såsom blod, urin, sekret från magtarmkanalen, sår och luftstrupen innehåller ofta mycket mikrober. Golv-, möbel- och kontaktytor är växtunderlag för mikrober och orsakar risk för infektion.

Redskap	• skyddshandskar för engångsbruk • handsprit • engångshanddukar med uppsugningsförmåga • desinfektionsmedel för sekretfläckar • sop-påsar
Desinfektionsmedel för sekretfläckar (standard EN 13697)	• Peroxygenbaserat desinfektionsmedel (till exempel Oxivir plus 3,5 %, användningsfärdig lösning) • Klor 1000 ppm

Golvtorkare och städhanddukar för engångsbruk kan användas för rengöring av blod- och sekretfläckar på ett stort område. Sekreten tas först bort med torkaren och sedan rengörs ytan med städhanddukar som är fuktade med desinfektionsmedel.

Mer information: [[HUS Desinfektion av sekretfläckar](#) och [THL](#)]

Bilaga 2. Effektiviserad hygien i en epidemisituation

Effektiviserad hygien i en epidemisituation

– anvisning för personalen

Epidemier orsakas oftast av luftvägsinfektioner och magsjukdomar. När en epidemi bryter ut kontrollerar man att vanlig hygienpraxis fungerar i praktiken och att hygienen effektiveras på följande sätt:

Handhygien

Händerna tvättas med tvål och vatten och torkas noggrant i engångspapper/handduk. Handhygien effektiveras genom att desinficera händerna efter handtvätten.

- alltid vid ankomst till enheten t.ex. efter utomhusvistelse
- alltid efter toalettbesök och efter kontakt med sekret t.ex. efter snytning
- när personalen kommer i kontakt med sekret använder de skyddshandskar för engångsbruk och vid närvård använder de skyddsrock/skyddsförkläde för engångsbruk
- alltid innan man hanterar matprodukter, äter/hjälper någon att äta
- alltid när händerna är synligt smutsiga

Hosthygien

Särskilt under en period med luftvägsinfektioner repeteras hosthygien: man hostar i ett papper/en näsduk för engångsbruk eller i ärmen/skjortans krage om näsduk saknas. Därefter tvättas och desinficeras händerna.

Rengöring av ytor

Nedan uppräknade kontaktytor och utrymmen rengörs med desinficerande medel såsom peroxygenpreparat (t.ex. Oxivir) eller klor 1000ppm (obs. klor lämpar sig inte för alla ytor):

- dörrhandtag, bord och stolar, ljusbrytare, fjärrkontroller, räcken, handtag och armstöd på hjälpmedel, pappersställets nedre del, kranar osv.
Rengöring minst två gånger per dag
- rengöring av toaletter och tvätttrum minst två gånger per dag eller alltid efter användning
- daglig rengöring av personalens toaletter och pausutrymmen
- omedelbar borttagning av sekret, se [desinfektion av sekretfläckar](#)

Övriga ytor och utrymmen kan rengöras med allrengöringsmedel.

Övrig städning

- engångsstäddukar används i mån av möjlighet, även vid rengöring av matbord
- tvätt av städredskap efter användning
- separat städutrustning för varje utrymme, t.ex. klientrum, kök, gemensamma utrymmen
- tömning av ytor, såsom bord, för att underlätta städningen
- rengöring av gemensamma redskap såsom motionsredskap och leksaker dagligen.
 - Leksaker kan tvättas t.ex. i en tvättpåse i tvättmaskin eller diskmaskin. Leksaker som inte kan tvättas kan läggas i förvar för ca 2–3 veckor.
- på avdelningar och boendeserviceenheter dagligt byte av kläder, sängkläder, och tvätt av dessa i minst 60 grader

Övriga anmärkningar:

- Matutdelning: en av personalen förbereder och delar ut maten med bestick; hen deltar inte i andra uppgifter under matlagningen och -utdelningen
- Personalen kommer inte till jobbet när de är sjuka.
 - på daghem, i livsmedelsarbete eller i patientarbete inom hälso- och sjukvården ska den som insjuknat i magsjuka stanna hemma tills det har gått två dygn sedan symtomen upphört. Detsamma rekommenderas även för personer som är verksamma inom andra branscher, om det är fråga om en epidemi vid enheten (flera insjuknade), och noroviruset har konstaterats orsaka epidemin.
 - vid luftvägsinfektion (såsom säsongsinfluensa, RSV eller COVID-19) följ välfärdsområdets aktuella anvisningar eller anvisningar från hälso- och sjukvårdspersonal.
- Klientens vårdssituationer vid social- och hälsovårdens enheter vidtar utöver de vanliga försiktighetsåtgärderna även sjukdomsspecifika försiktighetsåtgärder (luftvägsinfektioner – försiktighetsåtgärder för droppsmitta / magsjuka – försiktighetsåtgärder för kontaktsmitta)
 - klienter i avdelningsvård och boendeenheter vilka uppvisar symptom vistas inte i allmänna utrymmen
 - social- och hälsovårdsenheterna håller en lista över insjuknade klienter och personal
 - gällande epidemier vid social- och hälsovårdsenheter, kontakta tartuntauti@luvn.fi som vid behov ger anvisningar om kohortering och andra nödvändiga åtgärder
- Om enheten behöver informera om en epidemi, kontakta enheten för smittsamma sjukdomar.